

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Б. Б. Буяк

« 03

2019 р.

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС ВИЇЗДУ ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП

1. Загальні положення

Інструкція з охорони праці «Під час проведення туристських подорожей» (далі – інструкція) розроблена відповідно до Законодавства України з охорони праці з метою збереження життя і здоров'я студентської молоді. Інструкція є нормативним документом в межах університету і поширюється на осіб, які проводять навчальні екскурсії зі студентами ТНПУ.

Туристські подорожі проводяться шляхом формування туристських груп у різноманітних організаційних формах: екскурсії, експедиції, походи.

Екскурсія – це колективне відвідування студентською молоддю визначних місць з освітньою, навчально-виховною, науковою чи розважальною метою.

Експедиція – це подорож, яка проводиться зі студентською молоддю з метою вивчення історії рідного краю, довкілля, явищ соціального життя, світової цивілізації, географічних, етнографічних, історичних об'єктів та їх дослідження з використанням технічних засобів пересування або ж без них. Під час проведення експедиції можливе подолання природних перешкод (перевалів, порогів, печер тощо).

Походи – це подорож організованої групи студентської молоді з використанням активних форм пересування за визначеним маршрутом, під час проходження якого можливе подолання природних перешкод: перевалів, порогів, печер тощо різних категорій та ступенів складності (далі – туристсько-спортивні походи).

Екскурсійні групи студентської молоді (далі – екскурсійні групи), які використовують для руху автомобільні дороги, автомобільний транспорт, залізницю, судноплавні водні шляхи, території заповідників, заказників, національних парків, прикордонну зону тощо, зобов'язані діяти відповідно до вимог, що визначають порядок перевезення організованих екскурсійних груп автомобільним транспортом і залізницею, користування дорогами та перебування на територіях відповідного охоронного статусу.

2. Повноваження адміністрації університету

Адміністрація університету:

- приймає рішення про проведення екскурсійних поїздок;
- несе відповідальність за підготовку, успішне їх проведення, педагогічну доцільність і результативність;
- видає наказ про проведення екскурсійної поїздки, в якому: визначається мета, місце, термін проведення, (категорію, ступінь складності експедиції або туристсько-спортивного походу) екскурсії; призначається керівник туристської групи та його заступник (заступники, помічник, помічники); **обумовлюється відповідальність керівника та його заступника за збереження життя і здоров'я учасників протягом усього часу екскурсійної поїздки**, затверджується персональний склад групи та маршрут проведення поїздки;
- проводить інструктаж керівника групи та його заступника (заступників) з питань охорони праці та техніки безпеки;
- контролює проведення інструктажів зі студентами з питань техніки безпеки, безпеки життєдіяльності.

3. Вимоги до керівників туристської групи, їх обов'язки та права

3.1. Керівник, його заступник (заступники) туристської групи (далі – керівник) призначаються адміністрацією навчального закладу.

Заступником керівника експедиції або походу призначається особа віком старше 18 років. Керівник і його заступник (заступники) повинні мати знання і навички з надання першої долікарської допомоги. Кількість заступників керівника визначається навчальним закладом.

3.2. Перед початком туристської подорожі її керівник та заступник зобов'язані пройти інструктаж за даною Інструкцією та Інструкцією з охорони праці «Про надання першої допомоги» з реєстрацією у відповідному журналі.

3.3. Керівник туристської групи та його заступник (заступники) несуть відповідальність за життя, здоров'я учасників екскурсійної поїздки відповідно до законодавства, а також за загальну організацію та зміст виховної роботи під час поїздки.

3.4. Керівник туристської групи та його заступник (заступники) **зобов'язані** при підготовці та проведенні екскурсійної поїздки:

- забезпечити підбір учасників екскурсійної поїздки відповідного віку та досвіду;
- ознайомити учасників екскурсійної поїздки з інструкцією з техніки безпеки під час виїзду організованих груп;
- провести інструктаж учасників екскурсійної поїздки згідно з Інструкцією з техніки безпеки під час виїзду організованих груп, з питань охорони праці та техніки безпеки, з обов'язковою реєстрацією в журналі встановленого зразка;
- отримати необхідну документацію на проведення екскурсійної поїздки;
- у разі екскурсійної поїздки тривалістю більше одного дня для батьків студентської молоді віком до 18 років провести батьківські збори.

3.5. Під час проведення екскурсійної поїздки необхідно:

- дотримуватися затвердженого маршруту;
- уживати заходів, спрямованих на забезпечення безпеки учасників екскурсійної поїздки;
- не допускати безпідставного поділу екскурсійної групи, відставання від неї окремих учасників, а також від'їзду окремих членів екскурсійної групи без супроводу одного із заступників керівника (від'їзд одного чи декількох учасників можливий лише за умови, що в екскурсійній групі два або більше заступників чи помічників керівника).

Керівник екскурсійної групи має право в разі потреби та за наявності в групі не менше двох заступників керівника передати керівництво екскурсійною групою та при першій нагоді повідомити керівника навчального закладу, який здійснює екскурсійну поїздку.

4. Вимоги безпеки під час проведення туристських подорожей з активними способами пересування

Способи пересування під час проведення туристських подорожей розподіляються на:

- **активний** (пішохідний, гірський, лижний, водний, велосипедний, автомобільний, мотоциклетний, спелеологічний);
- **пасивний** (залізничний, автобусний, морський та авіаційний).

Під час проведення туристських подорожей з активними способами пересування керівнику та його заступнику необхідно:

- дотримуватися затвердженого маршруту, робити, у міру можливості, відмітки в маршрутних книжках і маршрутних листах про проходження маршруту;
- дотримуватися рекомендацій Міністерства освіти і науки України та відповідної аварійно-рятувальної служби;
- забезпечити дотримання учасниками правил використання туристського спорядження, у т.ч. для страховки;
- повідомляти засобами зв'язку навчальний заклад, який здійснює подорож про початок та закінчення подорожі, а також про проходження групою контрольних пунктів;
- у разі зміни маршруту або складу групи за будь-яких обставин після виїзду в подорож повідомити про це при першій нагоді адміністрацію навчального закладу, яка здійснює подорож;
- уживати заходів, спрямованих на забезпечення безпеки учасників подорожі: зміна маршруту, припинення подорожі у зв'язку з виникненням небезпечних природних явищ та з інших обставин, а також у разі потреби надання допомоги потерпілому - при цьому ускладнення маршруту допускається тільки у виняткових випадках і не дає підстави для підвищення залікової категорії складності походу;
- не допускати безпідставного поділу групи, відставання від групи окремих учасників, а також від'їзду окремих членів групи без супроводу одного із

заступників керівника (від'їзд одного чи декількох учасників можливий лише за умови, що в групі два або більше заступників керівника);

- у разі поділу групи призначити керівника підгрупи з числа своїх заступників та їх помічників (можливе призначення помічників керівника підгрупи з числа найбільш досвідчених учасників – учнів, студентів), що мають відповідний рівень туристської кваліфікації з урахуванням вимог, викладених у цих Правилах;

- при аварійній ситуації (раптовому виникненні умов, що загрожують життю та здоров'ю учасників подорожі) ужити заходів щодо збереження життя та здоров'я учасників, виходячи з конкретної ситуації та реальної наявності сил та засобів для ліквідації аварії;

- при будь-якому поділі групи визначити підгрупам завдання для виконання, контрольні терміни, порядок дій і зв'язок;

- у разі нещасного випадку керівник туристської групи зобов'язаний: терміново організувати надання першої долікарської допомоги потерпілому та його доставку до лікувальної установи, викликати при потребі найближчу аварійно-рятувальну службу;

- повідомити про випадок, що стався, керівника навчального закладу, службу безпеки життєдіяльності та інші відповідні служби; до прибуття комісії з розслідування зберегти обстановку на місці в тому стані, у якому вона була на момент події (якщо це не загрожує життю і здоров'ю оточення і не призведе до більш тяжких наслідків). Про нещасний випадок, що трапився під час далеких подорожей поза територією району (міста), керівник групи також повідомляє відповідний орган управління освітою;

- організувати при потребі оперативну допомогу іншій групі, що перебуває в цьому районі і потребує допомоги.

5. **Обов'язки учасника туристської подорожі**

Учасник туристської подорожі зобов'язаний:

- брати активну участь у підготовці подорожі і складанні звіту про неї, сумлінно виконувати покладені на нього обов'язки;

- у період підготовки до подорожі пройти медичний огляд у закладі охорони здоров'я і подати довідку про стан здоров'я керівникові;

- своєчасно виконувати розпорядження керівника туристської групи та його заступника, помічників;

- дотримуватися належного громадського порядку, санітарно-гігієнічних норм;

- своєчасно повідомляти керівника туристської групи або його заступника про погіршення стану здоров'я чи травму;

- виконувати правила дорожнього руху та пожежної безпеки, правила безпеки на воді, правила особистої гігієни, інші правила та норми особистої та колективної безпеки, володіти необхідними навичками страхівки та самостраховки у поході, а також знати способи запобігання травматизму і надання долікарської допомоги, знати елементарні способи самоконтролю фізичного стану;

- дотримуватися правил використання туристського спорядження;

- при знаходженні зброї, вибухонебезпечних та незнайомих предметів не торкатися і не зрушувати їх з місця. Про місцезнаходження таких предметів терміново повідомити керівника туристської групи або його заступника, які при першій нагоді зобов'язані повідомити про знахідку відповідні місцеві органи;
- з повагою ставитись до місцевих жителів, їх звичаїв і традицій;
- дбайливо ставитись до природи, пам'яток історії, культури.

6. Вимоги безпеки під час проведення автобусних екскурсій

6.1. Перед початком проведення екскурсії

При підготовці до екскурсії керівник екскурсії зобов'язаний:

- ознайомити студентів із загальною характеристикою об'єкта, маршрутом, правилами безпеки, яких необхідно дотримуватися під час екскурсії;
- перевірити наявність необхідних навичок і знань студентів у наданні долікарської допомоги.

Вирушаючи на екскурсію зі студентами, керівник екскурсії повинен мати при собі дорожню аптечку першої допомоги.

Допущені до екскурсії студенти повинні бути відповідно до сезону і погоди одягнені і не мати при собі продуктів харчування, що швидко псуються, та предметів, що створюють небезпеку під час проведення екскурсії.

Перед проведенням екскурсії роблять перекличку студентів за списком і відмічають їх присутність.

Всі учасники екскурсії повинні триматися цільною групою. Студентам забороняється відставати від групи.

6.2. Під час проведення екскурсії

6.2.1. Другу перекличку і відмітку присутніх студентів проводить керівник з проведення екскурсії після прибуття на місце екскурсії.

6.2.2. Якщо для доставки студентів до місця екскурсії використовується громадський транспорт, посадку здійснюють групами під керівництвом дорослого (викладача, керівника). При цьому у транспортні засоби входять спочатку студенти, а потім особа, яка несе відповідальність за їх безпеку. Під час зупинки першим виходить керівник і, стоячи біля входу, направляє студентів вправо від дороги.

Можна доставляти студентів до місця екскурсії також на спеціально виділених транспортних засобах. Для цього дозволяється використовувати автобуси. Після посадки в автобус керівник екскурсії повинен перевірити наявність студентів і лише після цього водію дозволяється рухати з місця.

Під час руху студенти повинні сидіти на призначених для цього місцях, пересуватися по салону під час руху **забороняється**.

Забезпечувати посадку (висадку) студентів після зупинки автобуса тільки з посадкового майданчика, а в разі його відсутності – з тротуару або узбіччя, якщо це неможливо – з крайньої смуги проїзної частини (але не з боку суміжної смуги для руху), за умови, що це безпечно і не створює перешкод

іншим учасникам руху, а також справності засобів аварійної світлової сигналізації.

Проходити з організованою групою студентів тільки тротуарами та пішохідними доріжками, а у разі їх відсутності – краєм проїзної частини назустріч руху транспортних засобів і тільки у світлу пору доби.

6.2.3. Перевозити студентів на відкритих вантажних машинах категорично забороняється.

6.2.4. Перед перевезенням у транспорті зі студентами проводиться інструктаж з правил дорожнього руху.

6.2.5. Під час екскурсії забороняється розпалювати багаття, щоб уникнути пожеж та опіків учасників екскурсії.

6.2.6. Забороняється під час екскурсії пити воду з відкритих водойм. Необхідно заздалегідь запропонувати взяти із собою (з дому) питну воду у поліетиленовій пляшці.

6.2.7. Під час екскурсії студентам забороняється знімати взуття і ходити босоніж.

6.2.8. Під час екскурсії студенти виконують розпорядження керівника.

6.3. Після закінчення екскурсії

6.3.1. Після закінчення екскурсії перед відправленням у зворотній шлях керівник виводить усіх студентів з об'єкта екскурсії і перевіряє наявність їх за списком.

6.3.2. Після повернення з екскурсії ще раз перевіряють студентів за списком.

7. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

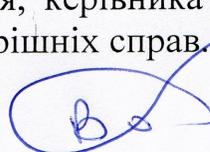
7.1. У разі виникнення небезпечних природних явищ та з інших обставин, що можуть вплинути на безпеку учасників, припинити екскурсійну поїздку та вжити заходів щодо збереження життя та здоров'я учасників, виходячи з конкретної ситуації та реальної наявності сил і засобів для ліквідації наявних загроз;

7.2. У разі знаходження зброї, вибухонебезпечних і незнайомих предметів керівник екскурсійної групи або його заступник вживають заходів щодо убезпечення учасників і при першій нагоді повідомляють про знахідку відповідні місцеві органи влади та підрозділи ДСНС (101).

7.3. У разі нещасного випадку керівник екскурсійної групи зобов'язаний терміново організувати надання першої долікарської допомоги потерпілому та викликати швидку медичну допомогу (103), сповістити про нещасний випадок, при потребі, найближчий підрозділ ДСНС;

- повідомити про випадок, що стався, керівника навчального закладу, а в разі потреби, і представників органів внутрішніх справ.

Начальник відділу у справах молоді

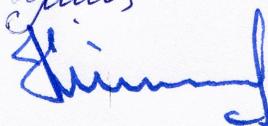
Брославський В. Л.

Інженер з охорони праці

Данцева М. В.

Начальник юридичного відділу

Комар-Чорний Р. В.